

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 23 (Aralık/December 2025), s. 190-212
Geliş Tarihi-Received: 17.11.2025
Kabul Tarihi-Accepted: 25.12.2025
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.5281/zenodo.18049463

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeye Yönelik Tutum ve Motivasyonlarının Değerlendirilmesi*

An Evaluation of International Students' Attitudes and Motivation Towards Learning Turkish

Zeynep TAŞDEMİR*
Müzahir KILIÇ**
Selvi DEMİR***

Öz

Bu çalışmadaki amaç yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarını belirlemek ve bu tutumların çeşitli faktörlerle nasıl değiştiğini analiz etmektir. Araştırma, öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları üniversite, Türkçe yeterlilik seviyeleri, Türkiye’de geçirdikleri süre, ailelerinin eğitim durumu, evlerinde bulunan Türkçe kitap sayısı, aylık okudukları Türkçe kitap sayısı, günlük internet kullanım süreleri, Türkçe televizyon izleme süreleri ve sahip oldukları Türk arkadaş sayısı gibi değişkenler ışığında bu konuyu incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, TÖMER öğrencileriyle yüz yüze görüşmeler yaparak, Türkçe öğrenmeye ilişkin tutum ve motivasyonları hakkında onların görüşlerini değerlendirmek de araştırmanın bir parçasıdır. Bu amaçla araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerini birleştiren karma yöntem desenlerinden biri olan “açımlayıcı karma yöntem” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler tutum ve motivasyon ölçekleri; nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireyler, 2023-2024 eğitim yılı boyunca çeşitli devlet üniversitelerindeki TÖMER programlarında eğitim gören 295 yabancı uyruklu öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonuçları, katılımcıların Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta seviyede, motivasyonlarının ise yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Nitel analizde ise katılımcıların tutumları, “dil becerileri yeterliliği”, “dil bilgisi yeterliliği” ve “Türkçenin zorluk derecesi” gibi başlıklar altında, motivasyonları ise “Türkçeyi öğrenme/geliştirme yolları” ve “Türkçe bilmenin sağladığı faydalar” başlıkları altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğrenme, tutum, motivasyon, yabancı uyruklu öğrenci.

Abstract

The aim of this research is to determine international students' attitudes and motivations toward learning Turkish and to analyze how these attitudes change with various factors. The

* “Bu çalışma ikinci ve üçüncü yazar danışmanlığında yürütülen birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.”

* Bilim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, e-posta: zynp.akdnz11@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8578-0346.

** Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-posta: mkilic@agri.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3167-2099.

*** Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-posta: slv.demir@gmail.com, ORCID 000-0002-7043-7414.

research examines this issue in light of variables such as the students' gender, age, university, Turkish proficiency level, time spent in Türkiye, their families' educational background, the number of Turkish books they have at home, the number of Turkish books they read monthly, the amount of daily internet use, the amount of time they watch Turkish television, and the number of Turkish friends they have. Additionally, face-to-face interviews with TÖMER students were conducted to assess their views on their attitudes and motivations toward learning Turkish. For this purpose, the research was conducted using an exploratory mixed method design, a mixed method design that combines both quantitative and deductive research methods. Quantitative data were collected using attitude and motivation scales, while qualitative data were collected through a semi-structured interview form. The participants in the study consisted of 295 international students studying in TÖMER programs at various state universities during the 2023-2024 academic year. The research results indicate that participants' attitudes toward learning Turkish were moderate, while their motivation was high. In the qualitative analysis, participants' attitudes were examined under the headings "language proficiency," "grammar proficiency," and "difficulty level of Turkish," while their motivations were examined under the headings "ways to learn/improve Turkish" and "benefits of knowing Turkish".

Keywords: Learning Turkish, attitude, motivation, foreign student.

Giriş

En karmaşık ve gelişmiş sistemlerden biri olan dil, insanı diğer tüm canlı varlıklardan ayırt eden, öncelikle iletişim amacıyla kullanılan oldukça önemli bir sistemdir. Haliyle şimdiye dek dilin oluşum ve gelişim sürecine dönük çok sayıda kuram geliştirilmiş ve bu kuramların çerçevesinde yapılandırılan programlarla bireylerin dil gelişiminin eğitilmesine fırsat tanınmıştır (Çelik, 2017). Chomsky'nin (2018) teorisine göre, dil insanlara doğuştan kazandırılan bir yetenekken, modern dünyada, yeni diller öğrenmek günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Küreselleşme ile birlikte birden fazla dil bilmek, zorunlu bir beceri olmuştur. Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi de üzerinde özellikle durulması gereken bir konu olarak önem kazanmaktadır. Yabancılarla Türkçe öğretimi ülkemizde çoğunlukla üniversitelerin bünyesinde kurulan Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) gerçekleşmektedir. Türkçe öğrenmek isteyen yabancı uyruğa sahip öğrenciler, kendilerinin yabancı dil öğrenme sebep ve amaçları doğrultusunda öğrenme sürecine karşı bir tutum ve yaklaşım belirler. Belirledikleri bu durum öğrencilerin dili öğrenirken motivasyonlarını da aynı ölçüde etkiler (Biçer, 2016). Dolayısıyla dil eğitiminde tutum ve motivasyon gibi duyuşsal özelliklerin kalıcı ve etkili öğrenmeler sağlamak adına önem arz ettiği söylenebilir.

Kökene Latin diline dayanan tutum kavramı 'attitude' yani "harekete hazır" anlamına gelir. Masgoret ve Gardner (2003) tutumu bireyin, "dilini öğretildiği bağlamla ilişkili olan herhangi bir şeye gösterdiği tepki" olarak tanımlarken Demirel'e (2010) göre ise tutum bireyi belli kişi, nesne ve durum karşısında belli davranışlar sergilemeye sevk eden sonradan öğrenilmiş eğilimdir. Dilimize "güdülenme" olarak İngilizceden geçen 'motivation' kavramı ise Latin dilinde "hareket etme" manasına gelen 'mot' kökünden türemiştir. Güney (2000) motivasyonu, bireyi belli bir amaç doğrultusunda sürekli olarak harekete geçirmek maksadıyla sarf edilen çabaların tümü şeklinde tanımlarken Keser (2006) psikolojik bağlamda "içten gelen itici güçlerle belli bir gayeye doğru yöneltilen davranışlar" biçiminde tanımlar. Olumlu tutuma ve yüksek motivasyona sahip olan bireylerin başarıyı yakalamada daha avantajlı oldukları birçok bilimsel çalışmada (Barın, 2008; Bloom, 1995; Karatay & Kartallıoğlu, 2016; Koçel, 2005) ortaya konulan tespitlerdir. Bu bağlamda diğer duyuşsal özellikler (farkındalık, kaygı, vb.) gibi yabancılarla Türkçe öğretiminde tutum ve motivasyona yönelik çalışmaların da kıymetli olduğu açıktır.

İlgili alan yazını incelemesinde ülkemizde özellikle 2007 yılından itibaren yabancılarla Türkçe öğretiminde tutum ve motivasyona yönelik çalışmaların üretildiği

görülmektedir. Günümüzde yapılan bazı araştırmalar, tutum temelli çalışmalara odaklanırken (Kadan, 2020; Karatay & Kartallıoğlu, 2016; Nekzad, 2016; Maden & Kaya, 2023; Tay, 2023), diğerleri ise motivasyon temelli araştırmalar olarak karşımıza çıkmaktadır (Boz, 2020; Demir, 2022; Erol, 2021; Karimov, 2022; Özkan & Özdemir, 2023; Sevim & Doyumgaç, 2022; Yağmur, 2021). Ayrıca hem tutumun hem de motivasyonun bir arada ele alındığı sınırlı sayıda çalışma da (Demir, 2022; İnalöz & Yılmaz, 2023; Şengül, 2020) mevcuttur. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin tutum ve motivasyonları üzerine yapılan pek çok araştırma, genellikle nicel verilerle bu düzeyleri belirlemeye odaklanmış; fakat bu özelliklerin derinlemesine anlamını açıklığa kavuşturmak için katılımcıların görüşlerini göz ardı etmiştir. Nicel verilerin, bireylerin tutum ve motivasyonlarını doğru bir şekilde anlama ve açıklamada yeterli olmadığı düşünülmektedir. Alandaki düşük tutum ve motivasyon düzeylerinin arkasındaki işleyişle ilgili bilgi eksikliği yalnızca nicel sonuçlarla sınırlı kalmamış aynı zamanda katılımcıların daha derinlemesine düşüncelerinin alınması gerektiği de vurgulanmaktadır (Creswell & Plano Clark, 2015). Bu bağlamda, bu araştırmanın ilgili alandaki diğer çalışmalarda yer verilmeyen farklı değişkenler içermesi nedeniyle literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, ilgili alan yazınındaki bu boşlukları doldurması bakımından önem arz etmektedir.

Bu araştırmayla yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerini belirlemek ve elde edilen bulguları çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, üniversite, Türkçe dil düzeyi, Türkiye'deki kalış süresi, anne-baba eğitim durumu, evdeki Türkçe kitap sayısı, aylık okunan Türkçe kitap sayısı, günlük Türkçe internet süresi, Türkçe televizyon izleme süresi, Türk arkadaş sayısı) bağlamında değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda TÖMER öğrencileriyle birebir görüşmeler yaparak, Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonları üzerine derinlemesine analizler yapmak hedeflenmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmaya dair model, evren/örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ile verilerin analiziyle ilgili bilgiler sunulmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerini birleştiren karma yöntem desenlerinden biri olan açıklayıcı karma desene göre tasarlanmıştır. Açıklayıcı karma desen, bir örneklem üzerinde nicel istatistiksel analizler yaparak sonuçlara ulaşmayı ve daha sonra bu sonuçları, aynı katılımcı grubuyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gibi nitel veri toplama yöntemleriyle derinlemesine araştırmayı amaçlar. Açıklayıcı karma desen; araştırmacının önce nicel boyutu yöneterek başladığı ve sonra ikinci aşama olan nitel boyutta daha özel sonuçlar aradığı bir desen olup nitel aşamadaki ilişkili sonuçları daha derinden açıklamaya odaklandığından 'nitel takip' adını da almaktadır (Akt. Creswell & Plano Clark, 2015). Bu bağlamda araştırmanın nicel boyutunda öğrencilerin tutum ve motivasyon düzeyini belirlemek amacıyla genel tarama modelinden yararlanılmıştır. Karasar (2011) genel tarama modelini, "çok sayıdaki elemandan meydana gelen bir evrende, evren hakkında daha genel bir yargıya varmak için evrenin tümü veya ondan alınacak bir grup, bir örnek veyahut örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri" şeklinde açıklar. Araştırmanın ikinci aşaması olan nitel bölümde, görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bu teknik, nitel araştırmalarda sıklıkla başvuru bir yöntemdir. Uslu ve Demir'in (2023) de belirttiği gibi görüşme genel anlamda survey araştırmalarında açıklayıcı ve betimleyici çalışmalarda tercih edilen bir yöntemdir. Ekiz (2009), görüşmeyi "insanların ne düşündüklerini, hangi sebeplerle düşündüklerini, tutum ve duygularını ve davranışlarını etkileyen faktörleri keşfetmek amacıyla kullanılan bir veri toplama yöntemi"

olarak tanımlar. Araştırmanın tasarlandığı açımlayıcı karma desen gereği nitel takibin yapılması; nicel sonuçların nedenlerini açıklamaktan ziyade nicel sonuçları açıklamada yardımcı olması aynı zamanda nicel ve nitel sonuçların paralellik gösterip göstermediğinin ortaya konulmasıdır. Nitekim bu tip araştırmalarda bulunması gereken bu bilgiler aşağıda yer alan “Standart Ölçme Araçlarından Elde Edilen Nicel Bulgular ile Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Nitel Bulguların Karşılaştırılması” başlığı altında sunulmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki devlet üniversitelerinde bulunan Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER) öğrencileri oluştururken, örneklem grubunu, Ağrı İbrahim Çeçen, Bitlis Eren, Erzurum Atatürk, Gaziantep ve Kilis 7 Aralık üniversitelerinde öğrenim gören 295 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel gruptaki öğrenciler arasında yaşlar 18 ile 32 arasında değişirken, katılımcıların %57.3’ü kadın, %42.7’si erkek olarak belirlenmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta, motivasyon düzeylerinin ise yüksek olması, nitel örneklem grubunun seçilmesinde ölçüt olarak kullanılmıştır. Nicel ölçümler sonucunda katılımcıların Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta, motivasyon düzeylerinin ise yüksek olması; nitel örnekleme de ortalama sonuçları yansıtan katılımcıların ilgili görüşlerini daha detaylı incelemek amacıyla ölçüt olarak belirlenmiştir. Buna dayanarak, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi’nde öğrenim gören, orta düzey tutuma sahip, yüksek motivasyona sahip ve farklı Türkçe dil seviyelerini (A1, A2, B1, B2) temsil eden, beş kadın ve altı erkek öğrenci seçilerek 11 kişilik bir nitel örneklem oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel veri toplama araçlarını “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği YDOTÖYTÖ” ile “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği YDOTÖYMÖ” oluştururken nitel veri toplama aracını ise “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların demografik özellikleri “Kişisel Bilgi Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın nicel boyutunda kullanılan Yıldız ve Gürlek (2019)’in geliştirmiş olduğu YDOTÖYTÖ’nün alt boyutları olan “Türkçenin nasıl öğrenildiği” (14 madde), “Türkçe hakkında düşünceler” (9 madde), “Türkçe okuma” (5 madde), “Türkçe yazma” (8 madde), “Türkçe dinleme” (7 madde) ve “Türkçe konuşma” (10 madde) birbirinden bağımsız da kullanılabilecek niteliktedir. Ölçeğin DFA’ya göre uyum kriterleri belirlenmiş ve bulunan modelin istatistiksel olarak uygun olduğuna kanaat getirilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinin 53 maddesinin genel Cronbach Alpha güvenilirlik değeri, güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, iç tutarlık katsayısı, ölçeğin faktör analizi için oldukça yüksek bir güvenilirlik katsayısına sahip olduğu belirlenmiştir (Yıldız & Gürlek, 2019). Araştırmada kullanılan bir diğer ölçek olan Sevim (2019)’in geliştirmiş olduğu YDOTÖYMÖ, 22 maddeden ve üç boyuttan oluşur. AFA sonrasında yapılan DFA analizinin sonuçlarına göre, taslak ölçeğin üç boyutlu yapısının uyum indeksi değerleri şu şekilde bulunmuştur: $\chi^2/df = 1.518$, GFI = 0.89, AGFI = 0.87, NNFI = 0.97, CFI = 0.98, RMSR = 0.094, SRMR = 0.054, RMSEA = 0.047”. Bu sonuçlar ışığında, χ^2/df oranının 0.518 çıkması, modelin uyumunun iyi olduğunu göstermektedir. Ölçeğin birinci boyutu “içsel motivasyon” (9 madde), ikinci boyutu “araçsal motivasyon” (8 madde), üçüncü boyutu ise “kültürel motivasyon” (5 madde) olarak adlandırılmıştır. YDOTÖYMÖ’nün alt boyutlarına dair iç tutarlılık katsayı değerleri “0,84 ile 0,89” arasındadır.

Araştırma kapsamında nitel verilerin toplanması için bir Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu hazırlanmıştır. Bu formda, öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçleri, Türkçe

diline ilişkin tutum ve düşünceleri hakkında çeşitli sorular yer almaktadır: “Türkçeyi nasıl öğrendiniz/öğreniyorsunuz? Türkçe diline dair fikirlerinizi (kolay, zor, sıradan, yeterli, zengin vb.) paylaşır mısınız? Türkçe dinleme beceriniz nasıldır? Türkçe konuşma beceriniz nasıldır? Türkçe okuma ve yazma becerileriniz nasıldır? Türkçe dilbilgisine ne kadar hâkim olduğunuzu düşünüyorsunuz? Türkçenizi geliştirmek için neler yapılabilir? Türkçeyi neden öğreniyorsunuz?” Bu sorulara yönelik görüşmeler, tutumu orta, motivasyonu yüksek olan 11 yabancı uyruklu öğrenciyle yüz yüze ve birebir gerçekleştirilmiş ve her görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri “YDOTÖYTÖ”, “YDOTÖYMÖ” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” vasıtasıyla toplanmıştır. Türkçe öğrenme tutum ve motivasyon ölçekleri, öğrencilere dağıtılmadan önce, çalışmanın etik kurul onayı alındığı belirtilmiş ve öğrencilere çalışmanın içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilere, cevaplarının sadece bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve kişisel bilgilerinin üçüncü şahıslarla paylaşılmayacağı açıklanmıştır. Ölçekler uygulanırken, öğrencilerden rumuz kullanmaları ve ölçek maddelerini samimiyetle yanıtlamaları istenmiştir. Nicel veriler toplandıktan sonra analiz edilerek, Türkçe öğrenmeye yönelik tutumu orta ve motivasyonu ise yüksek seviyede olan 11 öğrenciyle araştırmanın nitel aşamasında yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nicel örneklemdaki öğrenciler “YÖ1, YÖ2, ...” şeklindeki kodlarla ifade edilirken nitel örneklemdaki kadın öğrenciler “KYÖ1, KYÖ2, ...” şeklinde, erkek öğrenciler ise “EYÖ1, EYÖ2, ...” şeklinde kodlanarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri analizine başlanmadan önce, karma yöntem desenine uygun basamaklar takip edilmiştir. Nicel örneklem grubundan elde edilen verileri analiz etmeden önce ölçme araçlarının güvenilirliği kontrol edilmiştir. Bu bağlamda, YDOTÖYTÖ için Cronbach’s Alpha değeri .886 ve YDOTÖYMÖ için Cronbach’s Alpha değeri .819 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, her iki ölçme aracının güvenilir ölçme araçları olduğunu ve elde edilen verilerin analizine geçilebileceğini göstermektedir. YDOTÖYTÖ ve YDOTÖYMÖ’nün güvenilirlik testlerinden sonra, araştırma kapsamında verilerin normalliği de test edilmiştir. Bu test için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış olup p değeri anlamlı bulunsa da “çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin +1.50 ile -1.50 aralığında olması, verilerin normal dağılım gösterdiğini” ortaya koymuştur (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu bağlamda, YDOTÖYTÖ’den kurtosis = .562, skewness = .466 ve YDOTÖYMÖ’den kurtosis = -.091, skewness = -.438 elde edilen değerler, verilerin normal dağıldığını ve parametrik testlerin kullanılabileceğini göstermektedir. Bu araştırmanın nicel verileri analiz edilirken SPSS 22 programı tercih edilmiştir.

Nitel verilerin analizi için, Maxqda 12 programı kullanılarak, içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İlk olarak, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik görüşleri ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve ardından bu kayıtlar dinlenerek gerekli çözümlemeler yapılmıştır. Bu süreçte, her bir katılımcı farklı bir kodla kaydedilmiştir. Çözümlemelerin tamamlanmasının ardından öğrenci cevapları belirli kategorilere ayrılmış ve çeşitli temalara göre sınıflandırılarak frekans sırasına göre tabloya dönüştürülmüştür. Kodlama işlemi sırasında, araştırmanın öznel yargılardan arındırılması amacıyla, aynı analiz bağımsız olarak iki farklı uzman tarafından yapılmıştır. Bu yöntemle, araştırmacılardan kaynaklanabilecek potansiyel önyargıların, araştırmanın güvenilirliğini olumsuz etkileyebilmesi engellenmeye çalışılmıştır. Böylece, araştırma kapsamında elde edilen nitel bulgular, yalnızca araştırmacılara özgü değil, aynı zamanda birden fazla kişi için anlam taşıyan ortak görüşler ışığında değerlendirilmiştir. Bu işlem “kodlayıcılar arası uzlaş”

doğrultusunda araştırmanın güvenilirliğini artırması bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda Maxqda 12 programındaki “Analiz” sekmesinden “Kodlayıcılar arası uzlaşma” seçeneği kullanılarak hesaplanan “kodlayıcılar arası uzlaşının” .93 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, “kodlayıcılar arası uzlaşının” veya “araştırma güvenilirliğinin” yeterli seviyede olduğunu göstermektedir. Nitekim güvenilirlik değerinin %80’den yüksek olması, araştırmanın güvenilirlik açısından yeterli bir sonuç verdiğini göstermektedir (Miles & Huberman, 2019).

Bulgular

Araştırmanın bulguları; önce nicel aşamada gerçekleştirilen istatistik sonuçların tablo ve yorumlarıyla daha sonra nitel aşamada gerçekleştirilen görüşme verilerinin yer yer doğrudan alıntılarla desteklendiği başlıklar altında sunulmaktadır.

1. Değişkenlere Ait Betimleyici Bulgular

Araştırmada, tutum ve motivasyon ölçeklerinden elde edilen veriler üzerinde çeşitli istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. YDOTÖYTÖ, üçlü likert tipi ile hazırlanmış olup 53 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte, en düşük puan 53, en yüksek puan ise 159’dur. Ancak, 295 yabancı uyruklu üniversite öğrencisine uygulanan bu ölçekte, en düşük puan 72 ve en yüksek puan 154 olarak bulunmuştur. İki uç puan arasındaki fark (ranj) 82’dir. Ölçeğin aritmetik ortalaması 110.63 ($\bar{X} = 110.63$), standart sapması 15.06, medyan değeri 109 ve mod değeri (tepe değeri) ise 107 olarak hesaplanmıştır. YDOTÖYMÖ ise beşli likert tipi bir ölçektir ve 22 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte, alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110’dur. 295 yabancı uyruklu üniversite öğrencisine uygulanan bu ölçekte, en düşük puanın 43, en yüksek puanı 110 olduğu, ranj değerinin ise 67 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin aritmetik ortalaması 84.89 ($\bar{X} = 84.89$), standart sapması 12.46, medyan değeri 86 ve mod değeri (tepe değeri) ise 89 olarak bulunmuştur.

2. Türkçe Öğrenmeye Yönelik Tutum ve Motivasyona İlişkin Nicel Bulgular

Öğrencilerin tutum ve motivasyon seviyelerinin belirlenebilmesi amacıyla, her bir öğrencinin ölçeklerden aldığı toplam puanlar hesaplanmış ve bu puanların ortalaması alınmıştır. YDOTÖYTÖ ölçeğinde, sınıflama yapılabilmesi için, $(159-53)/3 = 35$ ’lik bir puan aralığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, 53-88 arası puanlar düşük, 89-123 arası puanlar orta ve 124-159 arası puanlar ise yüksek tutumu temsil etmektedir. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının ortalaması 110.63 ($\bar{X}=110.63$) olarak bulunmuştur. YDOTÖYMÖ (motivasyon ölçeği) için yapılan sınıflama ise Sevim (2019) tarafından belirlenmiştir. Bu sınıflamaya göre, 22-44 puan arası düşük motivasyon, 45-66 puan arası orta düzey motivasyon ve 67-110 puan arası yüksek motivasyon olarak tanımlanmıştır. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyon ortalaması ise 84.89 ($\bar{X}=84.89$) olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tutum ve Motivasyon Düzeylerinin Dağılımı

Ölçme aracı	Düzyey	Aralık	N	%	$\bar{X}$	Ss
Tutum	Düşük	(53-88)	16	5.4	110.63	15.06
	Orta	(89-123)	226	76.6		
	Yüksek	(124-159)	53	18.0		
	Toplam	(53-159)	295	100		
Motivasyon	Düşük	(22-44)	1	0.34	84.89	12.46
	Orta	(45-66)	26	8.81		
	Yüksek	(67-110)	268	90.85		
	Toplam	(22-110)	295	100		

Tablo 1'e bakıldığında, öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde, motivasyonlarının ise yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

2.1. Tutum ve Motivasyonun Cinsiyete Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin cinsiyete göre tutum ve motivasyon düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi uygulanmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup varyansların homojen olduğu (tutum: $p=.261$, $p>.05$ -motivasyon: $p=.832$, $p>.05$) tespit edilmiştir. Ayrıca, cinsiyete göre öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerinde yapılan istatistiksel test sonucunda anlamlı fark (tutum: $p=.730$, $p>.05$ - motivasyon: $p=.558$, $p>.05$) bulunmamıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme aracı	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p	Anlamlı Fark
Tutum	Kadın	169	110.89	14.19	.346	.730	---
	Erkek	126	110.28	16.21			
Motivasyon	Kadın	169	85.26	12.17	.587	.558	---
	Erkek	126	84.40	12.87			

Tablo 2 incelendiğinde, kadın ve erkek öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerinin birbirine benzer olduğu görülmüştür.

2.2. Tutum ve Motivasyonun Yaşa Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin yaşa göre tutum ve motivasyon düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup varyansların homojen olduğu (tutum: $p=.173$, $p>.05$ -motivasyon: $p=.469$, $p>.05$) belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Yaşa Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme aracı	Yaş Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	19 yaş ve altı (A)	115	114.41	14.55	2/292	6.283	.002	A-B A-C
	20-21 yaş aralığı (B)	88	108.81	12.01				
	22 yaş ve üstü (C)	92	107.65	17.32				
Motivasyon	19 yaş ve altı (A)	115	86.53	11.76	2/292	3.159	.044	A-C
	20-21 yaş aralığı (B)	88	85.41	13.61				
	22 yaş ve üstü (C)	92	82.21	11.77				

Tablo 3'e göre, yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ($F_{(292)} = 6.283$, $p<.05$) ve motivasyon ($F_{(292)} = 3.159$, $p<.05$) düzeylerinde, yaş grupları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Farkları belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey testi, bu farkın tutum boyutunda 19 yaş ve altındaki öğrencilerde yaşı 20, 21, 22 yaş ve üstündeki öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde motivasyon boyutunda da yaşı 19 ve altında olan öğrencilerin Türkçe öğrenme motivasyonlarının yaşı 22 ve üstünde olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yaş arttıkça öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarının azaldığı gözlemlenmiştir.

2.3. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre tutum ve motivasyon düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) uygulanmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup tutum için varyansların homojen olmadığı ($p=.036$, $p<.05$), ancak motivasyon için varyansların homojen olduğu ($p=.503$, $p>.05$) şeklinde bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme Aracı	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	Ağrı İbrahim Çeçen(A)	39	98.97	12.20	4/290	16.866	.000	A-B/C/D/E C/E-D
	Bitlis Eren (B)	22	116.63	14.32				
	Erzurum Atatürk(C)	31	108.32	13.17				
	Gaziantep (D)	21	128.00	18.95				
	Kilis 7 Aralık(E)	182	110.80	13.25				
Motivasyon	Ağrı İbrahim Çeçen(A)	39	85.17	11.91	4/290	2.102	.081	---
	Bitlis Eren (B)	22	90.54	10.77				
	Erzurum Atatürk(C)	31	81.32	13.83				
	Gaziantep (D)	21	87.57	14.32				
	Kilis 7 Aralık(E)	182	84.45	12.14				

Tablo 4'e göre, öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum düzeylerinde ($F_{(290)} = 16.866$, $p<.05$) öğrenim görülen üniversiteler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuşken, motivasyon düzeylerinde ($F_{(290)} = 2.102$, $p>.05$) ise anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Gruplar arasındaki farkları belirlemek amacıyla tutum için Post Hoc Tamhane testi uygulanmıştır. Yapılan analizlere göre, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Kilis 7 Aralık Üniversitesinde okuyan öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumları arasında fark olduğu ancak bu farkın Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencilerinin aleyhine olduğu tespit edilmiştir. Erzurum Atatürk Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Kilis 7 Aralık Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler arasında ise Türkçe öğrenmeye yönelik tutumda farkın Gaziantep Üniversitesi öğrencileri lehine olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, araştırmada yer alan üniversiteler arasında en yüksek tutum düzeyine sahip öğrenciler Gaziantep Üniversitesi'nde, en düşük tutum düzeyine sahip öğrenciler ise Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde yer almaktadır.

2.4. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Türkçe Dil Düzeyine Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin Türkçe dil düzeyine göre tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup tutum değerlerinin ($p = .000$, $p < .05$) homojen olmadığı, motivasyon değerlerinin ise ($p = .865$, $p > .05$) homojen olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. *Türkçe Dil Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu*

Ölçme Aracı	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	A1 (A)	36	103.63	10.34	5/289	8.653	.000	A-D/E/F B-D/E/F C-F
	A2 (B)	67	105.08	12.82				
	B1 (C)	53	110.34	12.81				
	B2 (D)	64	115.75	14.62				
	C1 (E)	68	114.08	16.66				
	C2 (F)	7	130.14	23.73				
Motivasyon	A1 (A)	36	81.56	12.36	5/289	2.555	.028	A-F
	A2 (B)	67	83.58	11.85				
	B1 (C)	53	86.45	13.12				
	B2 (D)	64	85.87	11.74				
	C1 (E)	68	85.57	12.36				
	C2 (F)	7	96.28	11.91				

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin tutum ($F_{289} = 8.653$, $p < .05$) ve motivasyon ($F_{(289)} = 2.555$, $p < .05$) düzeylerinin Türkçe dil düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için tutum verileri için “Post Hoc Tamhane” ve motivasyon verileri için “Post Hoc Tukey” testleri uygulanmıştır. Sonuçlar, genellikle Türkçe dil düzeyinin yüksek olduğu öğrencilerin, dil öğrenmeye yönelik daha olumlu tutum ve yüksek motivasyona sahip olduklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, Türkçe dil seviyesinin arttığı durumlarda, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye olan tutum ve motivasyonları da genel olarak yükselmektedir.

2.5. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Türkiye’de Bulunma Süresine Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin Türkiye’de bulunma süresine göre tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup varyansların homojen olduğu ve dolayısıyla gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (tutum, $p = .744$, $p > .05$; motivasyon, $p = .383$, $p > .05$).

Tablo 6. *Türkiye’de Bulunma Süresine Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu*

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	0-1 yıl arası (A)	62	106.27	14.42	3/291	3.238	.023	A-D B-D
	2-4 yıl arası (B)	69	110.33	14.89				
	5-7 yıl arası (C)	65	111.65	15.93				
	8 yıl- üzeri (D)	99	114.00	13.70				
Motivasyon	0-1 yıl arası (A)	62	85.56	11.98	3/291	.607	.611	---
	2-4 yıl arası (B)	69	85.94	12.05				

5-7 yıl arası (C)	65	85.18	12.23
8 yıl- üzeri (D)	99	83.56	13.23

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin tutum düzeyleri ($F_{291}=3.238$, $p<.05$) ile Türkiye’de bulunma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna karşın, motivasyon düzeylerinde ($F_{291}=0.607$, $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Türkçe öğrenmeye yönelik tutumdaki farklılıkları belirlemek için uygulanan Post Hoc Tukey testi, 4 yıl ve daha kısa süreyle Türkiye’de bulunan öğrenciler ile 8 yıl ve daha uzun süreyle Türkiye’de bulunan öğrenciler arasında, farkın 8 yıl ve üzeri sürede bulunan öğrenciler lehine olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Türkiye’de geçirdiği süre arttıkça, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının da genel olarak yükseldiği söylenebilir.

2.6. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin anne eğitim düzeyi ile tutum ve motivasyon düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup tutum verilerinin ($p=.014$, $p<.05$) varyanslarının homojen olmadığı, motivasyon verilerinin ($p=.491$, $p>.05$) varyanslarını ise homojen olduğu tespit edilmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	Mezuniyet yok (A)	17	112.05	15.62	4/290	.593	.668	---
	İlkokul (B)	34	113.32	17.83				
	Ortaokul (C)	78	109.25	13.35				
	Lise (D)	96	109.88	12.77				
	Üniversite (E)	70	111.55	18.08				
Motivasyon	Mezuniyet yok (A)	17	87.00	10.1	4/290	1.624	.168	----
	İlkokul (B)	34	84.85	13.16				
	Ortaokul (C)	78	83.92	12.69				
	Lise (D)	96	83.22	12.79				
	Üniversite (E)	70	87.78	11.63				

Tablo 7’ye göre, öğrencilerin tutum ($F_{290}=.593$, $p>.05$) ve motivasyon ($F_{(290)}=1.624$, $p>.05$) düzeyleri, anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

2.7. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılığına Dair Bulgular

Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin tutum ve motivasyon seviyelerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek için “tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova)” uygulanmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup varyansların homojen olduğu (tutum: $p=.267$, $p>.05$ - motivasyon: $p=.217$, $p>.05$) belirlenmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	Mezuniyet i yok(A)	13	118.07	17.04	4/290	1.320	.263	---
	İlkokul(B)	14	109.42	8.28				
	Ortaokul(C)	45	107.55	13.33				
	Lise(D)	121	111.09	14.77				
	Üniversite (E)	102	110.66	16.40				
Motivasyon	Mezuniyet i yok(A)	13	87.92	10.36	4/290	1.291	.273	----
	İlkokul(B)	14	78.07	15.89				
	Ortaokul(C)	45	85.24	10.80				
	Lise(D)	121	84.84	12.91				
	Üniversite (E)	102	85.36	12.24				

Tablo 8'e bakıldığında, öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ($F_{(290)} = .263$, $p > .05$) ve motivasyon ($F_{(290)} = .273$, $p > .05$) düzeylerinin, baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

2.8. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Evde Bulunan Türkçe Kitap Sayısına Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin evdeki Türkçe kitap sayısına göre tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla “tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova)” uygulanmıştır. Analize geçilmeden önce yapılan Levene testi sonuçları incelenmiş olup varyansların her iki değişken için de homojen olmadığı tespit edilmiştir (tutum: $p = .000$, $p < .05$ -motivasyon: $p = .007$, $p < .05$).

Tablo 9. Evde bulunan Türkçe kitap sayısına göre öğrencilerin tutum ve motivasyonu

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	1-10 arası(A)	38	99.86	15.13	3/291	9.739	.000	A-B/C/D
	11-20 arası(B)	108	110.89	12.84				
	21-30 arası(C)	50	110.14	11.24				
	31 ve üzeri(D)	99	114.73	17.00				
Motivasyon	1-10 arası(A)	38	77.39	12.90	3/291	10.615	.000	A-B/C/D
	11-20 arası(B)	108	82.86	12.73				
	21-30 arası(C)	50	86.64	13.37				
	31 ve üzeri(D)	99	89.12	9.51				

Tablo 9'a bakıldığında, öğrencilerin tutum ($F_{291}=9.739$, $p<.05$) ve motivasyon ($F_{291}=10.615$, $p<.05$) puanlarının, evde bulunan Türkçe kitap sayısına bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Gruplar arasındaki farkı netleştirmek için Post Hoc Tamhane testi uygulanmış ve sonuçlar, özellikle evde 31 veya daha fazla Türkçe kitabı olan öğrencilerin diğer gruplara kıyasla daha yüksek tutum ve motivasyon seviyelerine sahip olduğunu göstermiştir. Genel olarak, evdeki Türkçe kitap sayısının artmasıyla öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarının da yükseldiği söylenebilir.

2.9. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Aylık Okunan Türkçe Kitap Sayısına Göre Farklılığına Dair Bulgular

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin aylık okudukları Türkçe kitap sayısına göre yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla "tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova)" uygulanmıştır. Analize geçilmeden önce, Levene testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Yapılan incelemede, tutum açısından varyansların homojen olmadığı ($p=.000$, $p<.05$), ancak motivasyon açısından varyansların homojen olduğu ($p=.638$, $p>.05$) tespit edilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. Aylık okunan Türkçe kitap sayısına göre öğrencilerin tutum ve motivasyonu

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	1-5 arası(A)	48	103.41	13.14	3/291	9.737	.000	A-C/D B-D C-D A-C
	6-10 arası(B)	160	109.55	11.89				
	11-20 arası(C)	45	110.70	13.55				
	21 ve üzeri(D)	42	119.80	20.41				
Motivasyon	1-5 arası(A)	48	81.10	12.66	3/291	6.576	.000	A-D B-D A-C
	6-10 arası(B)	160	83.53	11.79				
	11-20 arası(C)	45	88.60	12.00				
	21 ve üzeri(D)	42	90.45	12.85				

Tablo 10'a bakıldığında, öğrencilerin tutum ($F_{291}=9.737$, $p<.05$) ve motivasyon ($F_{291}=6.576$, $p<.05$) düzeylerinde, ayda okunan Türkçe kitap sayısı ile anlamlı farklar bulunduğu belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkların daha ayrıntılı olarak incelenmesi için, tutum için "Post Hoc Tamhane" testi, motivasyon için ise "Post Hoc Tukey" testi kullanılmıştır. Genel olarak aylık okunan Türkçe kitap sayısı arttıkça öğrencilerin tutum ve motivasyonları da artmaktadır.

2.10. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Günlük Türkçe Dilinde İnternette Geçirilen Süreye Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin günlük Türkçe dilinde internette geçirdikleri süreye göre tutum ve motivasyon düzeylerinin anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığını tespiti için "tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova)" yapılmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup varyansların homojen olmadığı (tutum: $p=.000$, $p<.05$ - motivasyon: $p=.014$, $p<.05$) belirlenmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. *Günlük Türkçe Dilinde İnternette Geçirilen Süreye Göre Öğrencilerinin Tutum ve Motivasyonu*

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	1saatten az(A)	31	109.03	14.90	3/291	11.210	.000	A-D B-D C-D
	1-2 arası(B)	130	107.77	13.10				
	2-3 arası(C)	91	109.82	13.18				
	3 ve üzeri(D)	43	122.16	19.13				
Motivasyon	1saatten az(A)	31	77.00	15.53	3/291	7.508	.000	A-B/CD
	1-2 arası(B)	130	85.02	11.90				
	2-3 arası(C)	91	84.76	10.45				
	3 ve üzeri(D)	43	90.48	12.94				

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin tutum ($F_{291}=11.210$, $p<.05$) ve motivasyon ($F_{291}=7.508$, $p<.05$) düzeyleri ile günlük internette geçirdikleri süre arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farkları belirlemek amacıyla, tutum için “Post Hoc Tamhane” testi, motivasyon için ise “Post Hoc Tukey” testi uygulanmıştır. Özellikle, günlük Türkçe dilinde internette üç saat ve daha fazla süre geçiren öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Motivasyon açısından ise, özellikle Türkçe olarak bir saatten daha az süre internette geçiren öğrencilerin motivasyonlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Genel olarak, günlük Türkçe dilinde internette geçirilen süre arttıkça öğrencilerin tutum ve motivasyon ortalamalarının da arttığı söylenebilir. Bu durum, öğrencilerin daha fazla Türkçe içerik ile etkileşimde bulunmalarının, onların Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

2.11. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Günlük Türkçe Dilinde TV İzleme Süresi Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin günlük Türkçe dilinde TV izleme süresine göre tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yapılmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup tutum için varyansların homojen olmadığı ($p=.000$, $p<.05$); motivasyon için varyansların homojen olduğu ($p=.150$, $p>.05$) belirlenmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. *Günlük Türkçe Dilinde TV İzleme Süresine Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu*

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	1saatten az(A)	93	104.36	12.51	3/291	13.805	.000	A-B A-C A-D B-D
	1-2 arası(B)	111	111.33	13.61				
	2-3 arası(C)	50	112.18	13.61				
	3 ve üzeri(D)	41	121.09	19.06				
Motivasyon	1saatten az(A)	93	81.15	12.49	3/291	6.947	.000	A-D B-D
	1-2 arası(B)	111	84.96	11.74				
	2-3 arası(C)	50	86.60	10.48				
	3 ve üzeri(D)	41	91.14	13.86				

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin tutum ($F_{291}=13.805$, $p<.05$) ve motivasyon ($F_{291}=6.576$, $p<.05$) düzeyleri ile günlük Türkçe dilinde TV izleme süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki farkları belirlemek amacıyla tutum için “Post Hoc Tamhane”, motivasyon için ise “Post Hoc Tukey” testi uygulanmıştır. Özellikle, günlük üç saat ve üzeri TV izleyen öğrencilerin, bir saatten daha az izleyenlere kıyasla hem tutum hem de motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak, günlük Türkçe dilinde TV izleme süresi arttıkça, öğrencilerin tutum ve motivasyon ortalamalarının da arttığı belirlenmiştir.

2.12. Tutum ve Motivasyon Düzeyinin Türk Arkadaş Sayısına Göre Farklılığına Dair Bulgular

Öğrencilerin Türk arkadaş sayısına bağlı olarak tutum ve motivasyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Ancak bu adımdan önce Levene testi yapılmış olup tutum konusunda varyansların homojen olmadığı ($p=.000$, $p<.05$), motivasyonda ise varyansların homojen olduğu ($p=.132$, $p>.05$) tespit edilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Türk Arkadaş Sayısına Göre Öğrencilerin Tutum ve Motivasyonu

Ölçme Aracı	Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Anlamlı Fark
Tutum	Türk arkadaş yok(A)	136	108.57	13.80	3/291	3.847	.010	A-D
	1-2 tane(B)	48	110.37	11.21				
	3-4 tane(C)	36	108.55	12.64				
	5 ve üzeri(D)	75	115.54	19.08				
Motivasyon	Türk arkadaş yok(A)	136	82.27	11.89	3/291	9.713	.000	A-D
	1-2 (B)	48	82.89	12.61				B-D
	3-4 (C)	36	84.25	9.24				C-D
	5 ve üzeri(D)	75	91.24	12.70				

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ($F_{291}=3.847$, $p<.05$) ve motivasyon düzeyleri ($F_{291}=9.713$, $p<.05$) ile Türk arkadaş sayısı arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu farkları belirlemek amacıyla, tutum için Post Hoc Tamhane testi, motivasyon için ise Post Hoc Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, beş ve daha fazla Türk arkadaşı olan öğrenciler, diğer öğrencilere göre çok daha yüksek tutum ve motivasyon düzeylerine sahip olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde gözlemlenmiştir.

3. Türkçe Öğrenmeye Yönelik Tutum ve Motivasyona İlişkin Nitel Bulgular

Araştırma sonuçları doğrultusunda, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin tutum ve motivasyon düzeyleri farklı başlıklar altında ele alınmış ve bu bulgular tablo ve doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Tutumlar, öğrencilerin Türkçe ile ilgili genel görüş ve yaklaşımlarını, özellikle dil becerileri yeterliliği, dil bilgisi yeterliliği ve Türkçenin zorluk derecesi gibi açılardan incelenmiştir. Motivasyonlar ise, öğrencilerin Türkçeyi öğrenme ve geliştirme süreçlerinde izledikleri yollar ile Türkçe bilmenin sağladığı faydalar gibi unsurlar üzerinden değerlendirilmiştir. Her iki ana başlık, öğrencilerin doğrudan görüşleri ve elde edilen istatistiksel verilerle pekiştirilmiş ve araştırmanın bulguları bu şekilde görsel ve metinsel olarak aktarılmıştır.

3.1. Türkçe Öğrenmeye Yönelik Tutuma İlişkin Nitel Bulgular

Öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumları, üç ana tema etrafında değerlendirilmiştir: dil becerileri yeterliliği, dil bilgisi yeterliliği ve Türkçenin zorluk derecesi. Bu temalar, öğrencilerin Türkçe ile ilgili algılarını ve tutumlarını daha derinlemesine anlamak amacıyla ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

3.1.1. Dil Becerileri Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerine yönelik tutumlarının hem olumlu hem de olumsuz yönler taşıdığı belirlenmiştir. Yapılan değerlendirmelere göre, öğrenciler en az yazma becerisi konusunda zorlanırken, dinleme becerisi ise en fazla zorluk yaşadıkları alan olmuştur. Bununla birlikte, öğrencilerin genel tutumlarına bakıldığında, orta düzeyde bir tutum sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Özellikle, yazma becerisi hakkında öğrenciler olumlu yorumlar yaparken, dinleme becerisi konusunda yaşadıkları zorluklar ve olumsuz görüşler daha fazla öne çıkmıştır. Bu bulgular, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmede karşılaştıkları farklı zorlukları ve bu zorluklara karşı tutumlarını yansıtmaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. Dil Becerisi Yeterliliğine İlişkin Öğrenci Tutumları

Dil Becerileri	Yeterlik Düzeyleri	Öğrenci Kodu	F
Dinleme/izleme	İyi	EYÖ1, EYÖ3, EYÖ5, KYÖ5	4
	Orta	EYÖ4, EYÖ6, KYÖ1, KYÖ4	4
	Zor	EYÖ2, KYÖ2, KYÖ3	3
Konuşma	İyi	EYÖ4, EYÖ6, KYÖ3	3
	Orta	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ3, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ5	6
	Zor	EYÖ5, KYÖ4	2
Okuma	İyi	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ4, EYÖ5, KYÖ3, KYÖ5	6
	Orta	EYÖ3, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ4	4
	Zor	EYÖ6	1
Yazma	İyi	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ3, EYÖ4, EYÖ5, KYÖ2, KYÖ3	7
	Orta	KYÖ1, KYÖ4	2
	Zor	EYÖ6, KYÖ5	2

Öğrencilerin dinleme becerisine yönelik tutumları incelendiğinde, genel olarak iyi ve orta düzeyde bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Ancak, dinleme becerisi konusunda zorlandığını belirten öğrenciler yalnızca üç kişi ile sınırlı kalmıştır. Bu bulgular, dinleme becerisinin fazla zorlanılan bir alan olmadığını, ancak bazı öğrencilerin bu alanda daha fazla güçlük çekebileceğini göstermektedir. Dinleme becerisine yönelik iyi tutum sergileyen yabancı uyruklu üniversite öğrencileri “Yani şarkı dinlerim, dinliyorum. Her şeyi anlamıyorum yani biraz biliyorum.” (EYÖ1), “Dinleme bence iyi ama konuşmak yok.” (EYÖ5) şeklinde görüşlerini aktarmışlardır. Dinleme becerisine yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Çok iyi değil, zorlanıyorum.” (EYÖ4), “Yani çok iyi değil orta, bazıları anlıyorum bazıları anlamıyorum.” (EYÖ6), “Bazen anlamıyorum.” (KYÖ4) biçiminde ifadelerde bulunmuşlardır. Dinleme becerisi konusunda zorlandığını ifade eden öğrenciler ise “Çok zor, yani normal kelime biliyorum.” (EYÖ2), “Dinle zor çünkü kelimeler yok Türk kelimeler.” (KYÖ2), “Zor, anlamıyorum.” (KYÖ3) biçiminde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin konuşma becerisine yönelik tutumları incelendiğinde, genel olarak orta düzeyde bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Çalışmada, konuşma becerisi konusunda iyi olduğunu belirten üç öğrenci bulunurken, zorlandığını ifade eden ise sadece iki öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük bir kısmının konuşma becerisi

konusunda kendilerini orta düzeyde değerlendirdiğini, ancak bazı öğrencilerin daha rahat ya da daha zorlandığına dair farklı görüşler sunduklarını ortaya koymaktadır. Konuşma becerisine yönelik iyi tutum sergileyen öğrenciler “Konuşma inşallah biliyorum.” (EYÖ4), “Konuşma daha iyi.” (EYÖ6), “Konuşma iyi biraz anlıyorum.” (KYÖ3) biçiminde görüş bildirmiştir. Konuşma becerisine yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Yani evet Türkçe konuşuyorum. Bazıları yani yok söyleyemiyorum.” (EYÖ1), “Bu yani normal kelime biliyorum markette Türkçe konuşabiliyorum.” (EYÖ2), “Konuşma biraz biliyorum, bazen bilmiyorum çünkü, anlamıyorum, kelimeler anlamıyorum.” (KYÖ1) biçiminde görüş bildirmiştir. Konuşma becerisi konusunda zorlandığını ifade eden öğrenciler ise “Konuşmak zor.” (EYÖ5), “Zor, sadece temel konular.” (KYÖ4) biçiminde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin okuma becerisi tutumlarına bakıldığında, genel olarak iyi düzeyde bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Çalışmada, okuma becerisi konusunda orta düzeyde bir değerlendirme yapan dört öğrenci ve zorlandığını belirten bir öğrenci olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuma becerilerinde güçlü olduğunu ancak birkaç öğrencinin bu beceriyle ilgili güçlük yaşadığını ortaya koymaktadır. Okuma becerisine yönelik iyi tutum sergileyen öğrenciler “Evet okuyabiliyorum.” (EYÖ1), “Okuma yani çok kolay.” (EYÖ2), “Okuma inşallah daha iyi.” (EYÖ4), “Okuma yes tabi anlıyorum.” (EYÖ5), “Okuma biliyorum, iyi iyi ama yavaş yavaş.” (KYÖ3), şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Okuma becerisine yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Okuma aynı biraz. Bazı zorlanıyorum.” (EYÖ3), “Okuma bilmiyorum, her şey değil sadece biraz biraz.” (KYÖ1) biçiminde görüş bildirmiştir. Okuma becerisi konusunda zorlandığını ifade eden yabancı uyruklu üniversite öğrencisi ise “Okuma zor, çok çok zor aslında.” (EYÖ6) biçiminde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin yazma becerisine yönelik tutumları değerlendirildiğinde, genel olarak iyi düzeyde bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Çalışmaya katılan öğrenciler arasında yazma becerisi konusunda orta düzeyde değerlendirme yapan iki öğrenci ve zorlandığını belirten iki öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin büyük kısmının yazma becerilerini yeterli bulduğunu, ancak bazı öğrencilerin bu beceriyle ilgili bazı zorluklar yaşadığını göstermektedir. Yazma becerisine yönelik iyi tutum sergileyen öğrenciler “Ama yazma iyi, en iyi.” (EYÖ3), “Yazma evet aynı daha iyi. Yazma daha iyi.” (EYÖ4), “Yazma daha iyi en iyi.” (EYÖ5), “Yazma biliyorum ve güzel.” (KYÖ2) biçiminde görüş bildirmiştir. Yazma becerisine yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Yazma biliyorum ama her şey anlamıyorum, yazma daha iyi.” (KYÖ1), “Evet yazıyorum. Ama orta” (KYÖ4) biçiminde görüş bildirmiştir. Yazma becerisi konusunda zorlandığını ifade eden öğrenciler ise “Aynı okuma gibi yazma çok zor, yazma en zor.” (EYÖ6), “Yazma biraz biliyor. Çok zor” (KYÖ5) biçiminde görüş bildirmiştir.

3.1.2. Dil Bilgisi Yeterliğine İlişkin Bulgular

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin Türkçe dil bilgisine karşı hem olumlu hem de olumsuz tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir. Genel olarak, bu öğrencilerin Türkçe dil bilgisine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo 15). Bu sonuç, öğrencilerin dil bilgisi konusunda bazı zorluklar yaşadıklarını, ancak yine de bu alanda orta derecede bir yeterlilik hissine sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 15. Dil Bilgisi Yeterliğine İlişkin Öğrencilerin Tutumları

Dil Bilgisi Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Kodu	F
İyi	KYÖ2	1
Orta	EYÖ4, EYÖ5, EYÖ6, KYÖ3, KYÖ4, KYÖ5	6
Zor	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ3, KYÖ1	4

Tablo 15 incelendiğinde, öğrencilerin Türkçe dil bilgisine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, dil bilgisi konusunda iyi olduğunu belirten bir öğrenci ile zorlandığını ifade eden dört öğrencinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, genel olarak öğrencilerin dil bilgisi konusunda zorluk yaşadıklarını, ancak birkaç öğrencinin bu konuda daha iyi bir seviyeye ulaştığını göstermektedir. Dil bilgisine yönelik iyi tutum sergileyen öğrenci “Dilbilgisi iyi ama geniş zaman. Kolay öğrenilebilir” (KYÖ2) biçiminde görüş bildirerek kendisini dil bilgisi konusunda yeterli görmüştür. Dil bilgisine yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Öğrendim dil bilgisi. Zor geniş zaman. Öğrendim gelecek zaman mesela gelecek zaman geçmiş zaman ama geniş zaman zor.” (KYÖ3), “Biraz zorlanıyorum, hala tam öğrenemedim.” (KYÖ4), “Gramer zor ama biraz. Geçmiş zaman, ben sen o en zor.” (KYÖ5) biçiminde görüş bildirmiştir. Dil bilgisi konusunda zorlandığını ifade eden öğrenciler ise “Dilbilgisi daha zor. Yani mesalam zamanlar biliyorum. Yani Arapça’ya daha yakın mesala geçmiş zaman. Zor yok.” (EYÖ1), “Grammar zor. En zor pekiştirmek. Zamanlar yani soru çok zor.” (EYÖ2), “Grammar yani dilbilgisi çok zor. En zor soru emir cümle.” (EYÖ3) biçiminde görüş bildirmiştir.

3.1.3. Türkçenin Zorluk Derecesine İlişkin Bulgular

Yapılan görüşmelerde öğrencilerin Türkçe öğrenmenin zorluklarına ilişkin tutumları değerlendirilmiştir. Genel olarak, bu öğrencilerin Türkçe öğrenmenin zorluğuna karşı orta düzeyde bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir (Tablo 16).

Tablo 16. Türkçe Öğrenme Zorluğuna İlişkin Öğrenci Tutumları

Türkçe Öğrenme Zorluğu	Öğrenci Kodu	F
Kolay	EYÖ1	1
Orta	EYÖ3, EYÖ4, EYÖ6, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ3, KYÖ4	7
Zor	EYÖ2, EYÖ5, KYÖ5	4

Tablo 16’ya bakıldığında, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik genel tutumlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çalışmada Türkçe öğrenmenin kolay olduğunu belirten bir öğrenci, zor olduğunu belirten ise üç öğrencinin bulunduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğrenmenin kolay olduğuna yönelik olumlu tutum sergileyen öğrenci “Yani orta daha kolay. Biraz yani sadece kelimeler herhangi gün ihtiyacım var. Türkçe rahatlıkla öğrenilebilir bir dil” (EYÖ1) biçiminde görüş bildirerek Türkçe öğrenmenin kolay olduğunu ifade etmiştir. Türkçe öğrenme zorluğuna yönelik orta düzeyde tutum sergileyen öğrenciler “Türkçe orta, bilmedim kelime var.” (EYÖ4), “Kolay, orta zorluk. Türkçe çok kelime var.” (KYÖ1), “Orta zorluk, Türkçe çok değil biraz kelime var.” (KYÖ2) biçiminde görüş bildirmiştir. Türkçe öğrenme konusunda zorlandığını ifade eden öğrenciler ise “Çok zorlukta. Bilmediğim çok kelime var.” (EYÖ2), “Şimdi zor. Bilmediğim çok kelimeler var.” (EYÖ5), “Çok zor ama çok zor okuyorum kelimeleri bir araya getirmek ve bir bilgiyi anlamak zor.” (KYÖ5) biçiminde görüş bildirmiştir.

3.2. Türkçe Öğrenmeye Yönelik Motivasyona İlişkin Nitel Bulgular

Öğrencilerin motivasyonları, “Türkçeyi öğrenme/geliştirme yolları” ve “Türkçe bilmenin getirileri” başlıkları altında ele alınmıştır. Bu temalar, öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerinde ne tür yolları tercih ettiklerini ve Türkçe bilmenin onlara sağladığı avantajları nasıl değerlendirdiklerini anlamaya yönelik detaylı bir inceleme yapmaktadır.

3.2.1. Türkçeyi Öğrenme/Geliştirme Yollarına İlişkin Bulgular

Türkçe öğrenmeye ve geliştirmeye yönelik öğrencilerin ifadeleri ve frekansları incelendiğinde, öğrencilerin Türkçe öğrenme süreçlerinde farklı yöntemlere başvurdukları görülmüştür. Öğrencilerden yedisi arkadaşlarından, altısı “tekrar/pratik yaparak”, dördü

“kelime ezberleyerek”, üçü “öğretmen/akademisyenden”, biri “Türkçe kitap okuyarak” ve biri de “şarkı/podcast dinleyerek” Türkçeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir (Tablo 17). Bu veriler, öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinin çeşitliliğini ve Türkçe öğrenme sürecine nasıl farklı açılardan yaklaşmayı tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 17. Türkçe Öğrenmeye/Geliştirmeye İlişkin Öğrenci Motivasyonları

Öğrenme/Geliştirme Yolu	Öğrenci Kodu	F
Şarkı/podcast	KYÖ1	1
Kitap okuma	KYÖ1	1
Öğretmen	EYÖ4, EYÖ5, EYÖ6,	3
Kelime ezberi	EYÖ1, EYÖ5, KYÖ2, KYÖ3, KYÖ4	4
Tekrar/pratik	EYÖ1, EYÖ3, EYÖ4, EYÖ6, KYÖ4, KYÖ5	6
Arkadaş	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ4, EYÖ6, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ3	7
TÖMER/Okul	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ3, EYÖ4, EYÖ5, EYÖ6, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ3, KYÖ4, KYÖ5	11

Tablo 17 doğrultusunda Türkçeyi öğrenmeye/geliştirmeye yönelik motivasyonlarına yönelik öğrenciler “Evet Türkçe öğrenmeli. Her gün Türkçe konuşurum. Tekrar yapıyorum. Türk arkadaşlar konuşma yapıyorum. Kelime. Türkçe arkadaşımı konuşuyorum. TÖMER aldım, alıyorum yani.” (EYÖ1), “Ben konuşarak biraz. TÖMER gidiyorum. Yani konuşma Turkish arkadaşlarla.” (EYÖ2), “Evet isterim. Konuşma, okul, tekrar. Yani konuşurum ve TÖMER gidiyorum.” (EYÖ3), “Evet isterim. Tekrar, kelime ezberleme. TÖMER’e gidiyorum.” (KYÖ4), “Yes, istiyorum. Tatilden sonar odaklanmak, çalışacağıma. Ben Türkçe kursu gidiyorum. TÖMER.” (KYÖ5) biçiminde görüş bildirmiştir.

3.2.2. Türkçe Bilmenin Getirilerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, Türkçe bilmenin getirilerine ilişkin motivasyonları incelendiğinde öğrencilerin Türkçe bilmenin farklı yönlerden önemli olduğunu belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerden sekizi, Türkçe bilmenin sosyal çevre oluşturma açısından önemli olduğunu ifade ederken; yedisinin Türkçe bilmenin meslek edinme konusunda faydalı olduğunu belirttiği tespit edilmiştir. Ayrıca dördü, Türkçe bilmenin adres, yer-yön bulma açısından yardımcı olduğunu, ikisi ise Türkçe bilmenin alışveriş yapma açısından önem taşıdığını vurgulamıştır (Tablo 18). Bu sonuçlar, öğrencilerin Türkçe öğrenme motivasyonlarını sadece dil becerisi kazanma değil, aynı zamanda günlük yaşamda ve profesyonel alanda karşılaştıkları pratik gereksinimler üzerinden de şekillendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 18. Türkçe Bilmenin Getirilerine İlişkin Öğrenci Motivasyonları

Türkçe Bilmenin Getirileri	Öğrenci Kodu	F
Alışveriş yapma	EYÖ4, EYÖ6	2
Yer-yön bulma	EYÖ1, EYÖ4, EYÖ6, KYÖ1	4
Meslek edinme	EYÖ5, EYÖ6, KYÖ1, KYÖ2, KYÖ3, KYÖ4, KYÖ5	7
Sosyal çevre oluşturma	EYÖ1, EYÖ2, EYÖ3, EYÖ4, EYÖ5, KYÖ2, KYÖ3, KYÖ4	8

Tablo 18 doğrultusunda Türkçeyi bilmenin getirilerine yönelik motivasyonlarına ilişkin yabancı uyruklu öğrenciler “Evet daha rahat ederim, önemli. Mesela adres, market alışveriş. Ben iş istemiyorum evet ülkeme gideceğim.” (EYÖ4), “Türkçe daha iyi bilirsem çok rahat ederim. Evet, Türkiye’de çalışmak istiyorum hocam.” (EYÖ5), “Evet daha rahat alışveriş, adres. Türkiye’de iş, yok hocam. Endonezya gideceğim. Orada Türkçe iş kuracağım” (EYÖ6), “Evet adres insanlarla konuşma, fazla arkadaşlar. Evet ben istiyorum

çalışma Türkiye.” (KYÖ2), “Evet Türkçe daha rahat insanları konuşurum. Evet inşallah çalışma istiyorum.” (KYÖ3) şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

4. Standart Ölçme Araçlarından Elde Edilen Nicel Bulgular ile Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Nitel Bulguların Karşılaştırılması

Bu araştırmanın nicel bulguları, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde, motivasyonlarının ise yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerinde cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyi gibi bazı demografik değişkenlerin anlamlı bir fark yaratmadığı, ancak yaş, Türkçe dil düzeyi, evde bulunan Türkçe kitap sayısı, aylık okunan Türkçe kitap sayısı, günlük internette geçirilen Türkçe dilinde süre, günlük TV izleme süresi ve Türk arkadaş sayısı gibi değişkenlere bağlı olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Özellikle öğrencilerin tutum düzeylerinde, Türkiye’de bulunma süresi ile öğrenim gördükleri üniversite değişkenlerinin anlamlı fark yarattığı, ancak motivasyon düzeylerinde bu tür anlamlı farkların bulunmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik genel tutumlarının ve motivasyonlarının farklı çevresel faktörlerden etkilendiğini, ancak motivasyonlarının daha stabil bir düzeyde kaldığını göstermektedir. Araştırmanın nicel bulguları doğrultusunda, nitel yöntemler kullanılarak yapılan görüşmeler, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarını daha ayrıntılı bir şekilde ele almayı sağlamıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin dil becerileri yeterliği, dil bilgisi yeterliği ve Türkçenin zorluk derecesi gibi konularda genelde orta düzeyde tutumlar sergiledikleri ve Türkçe öğrenme/geliştirme yolları ile Türkçe bilmenin getirileri bağlamında daha yüksek motivasyonlara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu bulgular, araştırmanın nicel verileriyle paralellik göstermekte olup, öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde motivasyonlarını belirleyen faktörlerin sadece dil becerilerinin ötesinde, kişisel hedefler ve pratik gereksinimlerle de şekillendiğini göstermektedir. Sonuç olarak, nicel ve nitel bulgular bir arada değerlendirildiğinde, öğrencilerin Türkçeye yönelik tutumlarının genellikle orta düzeyde, motivasyonlarının ise yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin dil öğrenme sürecinde etkili olan faktörleri daha iyi anlamak ve eğitim stratejilerini bu doğrultuda şekillendirmek için önemli ipuçları sunmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmanın bulguları, öğrencilerin Türkçeye yönelik tutumlarının genel olarak orta düzeyde ve motivasyonlarının ise yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %76.6’sı (n=226) Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu belirtirken, %90.85’i (n=268) yüksek motivasyona sahip olduklarını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, benzer şekilde, Mete’nin (2023) çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ve ortalamanın üzerinde bir seviyede olduğunu ortaya koyduğu bulguyla örtüşmektedir. Öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonlarının yüksek olması, onların Türkçe bilmenin getirileri (sosyal çevre oluşturma, iş bulma, alışveriş yapma vb.) gibi pratik ihtiyaçlardan ve isteklerden kaynaklanıyor olabilir. Buna karşın, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde olması, Türkçe’nin dil bilgisi yapısı, yerel dilsel özellikler ve dilin öğrenme zorlukları gibi faktörlerden etkilenmiş olabileceği düşünülmektedir.

Cinsiyetin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonda anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Bu, kadın ve erkek öğrencilerin Türkçe öğrenmeye karşı tutum ve motivasyonlarının birbirine benzer olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Akhmadjonov (2019), Coşkun (2019) ve Mete (2023) gibi araştırmacıların yaptıkları çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Yaş faktörüne bakıldığında, Türkçeye yönelik tutum ve motivasyon düzeylerinde yaş gruplarına göre anlamlı farklar bulunmuştur. Özellikle 19 yaş ve altı öğrencilerin Türkçe öğrenmeye daha istekli ve motivasyonlu oldukları gözlemlenmiştir. Bu bulgu, Nekzad'ın (2016) çalışmasındaki "ilk sınıf öğrencilerinin Türkçe dersine karşı daha olumlu tutum sergiledikleri" sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada, öğrencilerin bulunduğu üniversiteye göre tutum ve motivasyon düzeylerinde bazı farklar olduğu görülmüştür. Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin Türkçeye yönelik tutumlarının en yüksek olduğu, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencilerinin ise en düşük tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Bu farklar, üniversitelerin sosyo-kültürel yapısı, fiziki imkanları ve akademisyenlerin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Bununla birlikte, Bitlis Eren Üniversitesi öğrencilerinin Türkçe öğrenmeye yönelik en yüksek motivasyona sahip olduğu tespit edilse de bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Türkçe dil düzeyinin, öğrencilerin tutum ve motivasyon düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark yarattığı belirlenmiştir. İleri düzeyde Türkçe bilen öğrencilerin, dil öğrenme sürecine karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri ve motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgu, Karatay ve diğerlerinin (2018) çalışmasını destekler niteliktedir. Türkiye'de bulunma süresi ile öğrencilerin tutum düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğu, ancak motivasyon düzeylerinde böyle bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir. Uzun süre Türkiye'de bulunan öğrencilerin, Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Ebeveyn eğitim düzeyinin, öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, evde bulunan Türkçe kitap sayısı ve aylık Türkçe okunan kitap sayısı ile öğrencilerin tutum ve motivasyon düzeyleri arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Evde Türkçe kitap sayısının arttığı ve daha fazla Türkçe kitap okunduğu durumlarda öğrencilerin Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyonlarının da arttığı görülmüştür. Bu bulgular, Türkçe öğretim merkezlerinin ve üniversitelerin, öğrencilerin Türkçe kitaplarla tanışmalarını teşvik etmelerinin önemini vurgulamaktadır.

Araştırma, öğrencilerin günlük Türkçe dilinde TV izleme süresi ve Türkçe dilinde internette geçirdiği süre ile Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeyleri arasında anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu, Türkçe dilinde medya tüketiminin, dil öğrenme sürecini destekleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Türkçe öğrenme merkezlerinin, öğrencilerin Türkçe medya içeriklerine daha fazla erişimini teşvik etmeleri gerektiği söylenebilir.

Öğrencilerin Türk arkadaş sayısının, Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ve motivasyon düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark yarattığı tespit edilmiştir. Beş ve üzeri Türk arkadaşı olan öğrenciler, diğer öğrencilere göre daha yüksek tutum ve motivasyon düzeylerine sahiptir. Bu bulgu, Demir ve Demir'in (2020) önerdiği gibi, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçeyi istendik şekilde kullanabilmesi ve Türk kültürünü içselleştirebilmesi için Türk öğrencilerle daha fazla etkileşimde bulunmalarının önemini vurgulamaktadır.

Araştırmanın bulguları, yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkçe öğrenmeye yönelik tutumlarının orta düzeyde, motivasyonlarının ise yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin dil öğrenme sürecinde günlük hayatlarında Türkçe ile etkileşimde bulunmalarının önemini ortaya koymaktadır. Eğitim kurumları, Türkçe dil öğretim merkezlerinde öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirecek etkinlikler ve stratejiler uygulamalı, öğrencilere daha fazla Türkçe kitap temin etmeli ve dil öğrenme sürecine yönelik tutum ve motivasyonlarını artıracak sosyal

etkileşim fırsatları sunmalıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi, Türkçeye dönük olumlu tutum ve motivasyonlarının artırılması için hem sınıf içi hem de okul dışı etkinliklerin artırılması önemlidir. Türkçe medya içeriklerine erişim, Türk öğrencilerle sosyal etkileşim gibi faktörlerin daha fazla teşvik edilmesi gerektiği söylenebilir.

Kaynakça

- Acat, M. B. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31(31), 312-329.
- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi*, Lefkoşa.
- Akhmadjonov, K. (2019). *Özbekistan’daki üniversitelerde Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkçe öğrenmeye ilişkin tutum ve motivasyonları (Taşkent örneği)*. [Doktora tezi]. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Arslan, M. & Akbarov, A. (2010). Türkiye’de yabancı dil öğretiminde motivasyon-yöntem sorunu ve çözüm önerileri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24, 179-191.
- Barın, E. (2008). Yabancılara Türkçenin öğretiminde motivasyonun önemi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 135-143.
- Biçer, N. (2016). Yabancılara Türkçe öğretiminde motivasyona ilişkin öğrenci görüşleri ve sınıf içi gözlemler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 84-99.
- Bloom, B. S. (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. D. A. Özçelik (Çev.). Milli Eğitim.
- Boz, B. Y. (2020). *Yabancılara Türkçe öğretiminde ikinci dil motivasyonel benlik sistemi ve ikinci dilde iletişim kurma istekliliği arasındaki ilişki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Chomsky, N. (2018). *Dil ve zihin*. A. Kocaman (Çev.). İstanbul: BigeSu Yayınları.
- Coşkun, K. (2019). *Kastamonu’daki yabancı öğrencilerin Türkçeye yönelik tutumları* (Tez No. 547869) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi* (Çev., Y. Dede & S. B. Demir). Anı.
- Çelik, İ. (2017). Noam Chomsky ve psiko-linguistik dil gelişim kuramı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(28), 193-208.
- Demir, D. (2022). An evaluation of attitudes and motivation of students learning Turkish as a foreign language. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (28), 408-420.
- Demir, S., & Demir, Y. (2020). Suriyeli ortaokul öğrencilerinin Türk eğitim sistemindeki yaşantılarına ilişkin bir değerlendirme. *Kastamonu Education Journal*, 28(1), 456-467.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim sözlüğü*. Pegem Akademi.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı.
- Erol, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin karşılaştıkları motivasyon engelleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 270-281.
- Güney, S. (2000). *Davranış bilimleri* (2. Baskı). Nobel.

- İnalöz, A. B., & Yılmaz, K. (2023). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin Türkçe öğrenme tutumları ile Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyon engelleri arasındaki ilişkiler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 62-76.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 29-36.
- Kadan, Ö. F. (2020). *5E öğrenme modelinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazmaya yönelik tutum ve yazma becerilerine etkisi*. [Doktora Tezi]. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatay, H., & Kartallıoğlu, N. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme tutumu ile dil becerileri edimi arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 203-214.
- Karatay, H. & Güngör, H. & Çangal, Ö. (2018). Bosna Hersekli öğrencilerin Türkçe öğrenme amacı, tutumu ve öğrenme becerileri. *Kesit Akademi Dergisi*, 4(16), 18-31.
- Karimov, S. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe temel dil becerilerinin öğretiminde öğrenci motivasyonunun sağlanmasında kullanılan yöntemler. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 8(15), 250-265.
- Kavi, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin motivasyonları*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Keser, A. (2006). *Çalışma yaşamında motivasyon*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Koçel, T. (2005). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Arıkan Koçel, T. (2005). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Maden, S. & Kaya, M. (2023). Tunuslu öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutumları. *Journal of History School*, 65, 1762-1782.
- Masgoret, A. M. & Gardner, R. C. (2003). Attitudes, motivation, and second language learning: A meta-analysis of studies conducted by Gardner and associates. *Language Learning*, 53(1), 167-210.
- Mete, S. (2023). Ortaokul düzeyinde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları: Gaziantep örneği. [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Miles, M., B. & Huberman, A. M. (2019). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap* (Çev., S. Akbaba Altun & A. Ersoy). Pegem Akademi.
- Nekzad, M. (2016). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Afganistan uyruklu öğrencilerin Türkçeye karşı tutumlarının incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özkan, A., & Özdemir, C. (2023). Almanya'da iki dilli yetişen Türk öğrencilere oyunlaştırma ile atasözleri öğretimi: kelimelerle okey oyunu. *Journal of Research in Turkic Languages*, 5(1), 21-36.
- Özkan, F. (2012). Dildeki dünya görüşü. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 101-117.
- Sadri-Ardalanı, M. S. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde İranlı öğrencilerin motivasyonları üzerine bir araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Sevim, O. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 65, 567-586.

- Sevim, O. & Doyumğaç, İ. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe yazma motivasyonu ölçeğinin geliştirilmesi: keşfedici karma desen çalışması. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 969-1006.
- Şengül, K. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde motivasyon, öz yeterlik, kaygı ve tutum. H. Karatay (Ed.), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı* içinde (ss. 81-105). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tanrıkulu, L. & Türkcü-Kocataş, G. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında motivasyon çalışmaları alanyazın taraması. *International Journal of Language Academy*, 9(1), 99-110.
- Tay, İ. (2023). *Türkçeyi Suriye güvenli bölge'de yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma kaygı, tutum ve öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Tok, M. & Yığın, M. (2013). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin bir durum çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). Nitel bir veri toplama tekniği: derinlemesine görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289-299.
- Yağmur, Ş. K. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin motivasyon durumları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 1628-1639.
- Yaprak, E. & Uslu-Üstten, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türkiye Türkçesine ilişkin tutumu: Gazi TÖMER Örneği. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 6(1), 27-36.
- Yıldız, A. & Gürlek, M. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik tutum ölçeği: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(1), 104-122.
- Yılmaz, F. & Arslan, S. B. (2014). ÇOMÜ TÖMER'de Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 9(6), 1181-1196.